ЦЕТИЊСКИ ВЈЕСНИК

ИЗЛАЗИ СРИЈЕДОМ И СУБОТОМ

Цијена: за Црну Гору на годину 10 круна, на по године 5 круна; ван земље 15 франака у злату.

Уређује: ОДБОР

Адреса: „Цетињски Вјесник“ — Цетиње; Adresse: „Le Courrier de Cettigné“ — Cettigné (Monténégro)

Поједини број 10 пара.

БРОЈ 71. ЦЕТИЊЕ, СУБОТА 10. СЕПТЕМБРА 1911. ГОД. ГОДИНА IV.

Југословенска штампа о Русији

Цетиње, 10. септембра

И још једном се већи дио југословенске штампе показао недостојан својега задатка. Не само недостојан, него и неспособан, површан, пометен, лакомислен и поводљив за туђином и његовом главом.

Атентат на предсједника руске владе Столипина створио је ту најновију прилику за откривање мизерије од неспособности и наопакога схватања словенске дужности у већине југословенских листова. Гомила фраза и бучних здравица на скорашњем свесловенском новинарском конгресу у Биограду није донијела никакву поправку у редовима поменуте штампе. Словенски новинари, који су се недавно у Биограду упознавали, грлили и љубили и именом Перуновим заклињали вјерношћу мисли и добру Словенства, чим су се растурили куд који, ударише старим — туђинским путевима. Особито југословенски новинари у томе предњаче. Часан су изузетак представници само чешке штампе.

Бечка њемачко-јеврејска штампа даје великоме дијелу југословенских новина правац, којим треба да иду у писању о Русији поводом атентата на Столипина!

Чијом главом мисле те новине? Чијим се интересима руководе кад пишу о приликама у Русији? Мисле ли својом, или јеврејском главом? Држе ли се словенских, или туђинских интереса, кад се, поводом Столипинове трагичне смрти, стављају на гледишде њемачке штампе?!

Бјесомучну паклену грају подигли су њемачки и мађарски јеврејски листови против Столипина. Сву страст своје нетрпељивости, сав отров мржње просипају на Русију. Најцрњим бојама представљају стање у њој. Измишљају масу неистинитих чињеница, безброј преувеличаних података о приликама у великоме словенскоме царству, да би могли створити произвољне закључке на штету гласа и угледа Русије. И све то чине тобоже под маском слободе! И ко то чини? Они, који на дому својем немају слободе, којима се гладни народ буни; они, који у гладну народну масу код куће своје пуцају. Њихове лијепе фарисејске фразе о слободи довољне су да занесу лакомисленост већине представника југословенске штампе, и да распламте њихову болесну доброту срца против „мрака и насиља“ у Русији. Они исти измишљени подаци о приликама у Русији ревносно бивају преношени у ступце српских и хрватских листова из великих бечких листова. Наше их новине попраћају са истим мишљењима, која даје бечка штампа, и тако словенски листови не само да траже обавјештења за прилике у једној словенској држави у туђинским и непријатељским новинама, него без оцјене и дубљега размишљања примају и њихов суд о стању у Русији као свој сопствени суд.

Треба ли се чудити испадима, које је недавно руски публициста Мењшиков учинио противу Словенства изван Русије? Он је рекао, да је Словенство изван Русије (прстом је нарочито указао на западно и јужно) задахнуто туђинским и непријатељским духом противу великога словенскога царства. То Словенство (западно и јужно) — вели Мењшиков — ни само не зна, шта хоће и којим путем треба да иде па да дође до циља општега словенскога добра.

Немамо ли ми Словени и сувише много непријатеља и њихових органа јавности, који словенске народе и њихове државе са задњом намјером приказују у ружној свјетлости, те да им у томе послу још иду на руку и наши листови!

Атентата и унутрашњих трзавица има у свакој данашњој држави. Модерно доба у опште живи у грозници потајних немира, који скоро сваки дан избијају у овој или оној најуређенијој држави. У Лондону су прошле јесени полиција и војска без суда и пресуде пуцали на анархисте, и зато није нико осудио „насиље“ енглеске владе. А што ли је оно ономад било у Бечу, чија јеврејска штампа највише напада Русију! По бечким улицама буктала је права револуција гладнога народа, који је полиција разгонила сабљама, а војска куршумима. И ко би јој то замјерио! Свака влада има дужност да свијема законитим средствима штити унутрашњи државни мир и поредак. Чак и употребу незаконитих средстава у данима побуна, које доводе државу у опасност, проповиједа нико мањи него бив. министар предсједник француске републике, — Арман Бријан!! Кад је блаженопокојна царица аустриска у Женеви пала као жртва гнусног анархистичког атентата, аустриска полиција је насилно, без саслушања, из аустриских земаља потјеривала све талијанске раднике. Ко би је паметан зато осудио? А данас кад се у Русији чине хапшења револуционара, који су били у вези са атентатором Столипиновим, до неба је пропиштала бечка њемачко-јеврејска штампа противу „руске реакције“!! У томе њеноме лицемјерноме јауку секундирају јој многи српски и хрватски листови, — они исти, који непријатељском туђинском главом мисле, кад год пишу и о српској Црној Гори.

Вријеме је једном, да у редовима југословенске штампе буде више трезвјености, више појимања тешкога задатка јавне ријечи и схваћања опште словенске дужности. А то ће наступити тек онда, кад један дио те штампе не буду управљали представници слабе способности, мале школе, површна знања, разбарушених погледа на избор средстава и отровна срца, које је пуно ниских страсти из редова најниже масе.

Цетиње, 10. септембра

Између Чеха и Нијемаца дошло је до погодбе. Они су се споразумјели о програму рада чешког сабора, који ће кратко вријеме трајати. Како је народно-политички одбор проглашен перманентним, као год и школски одбор, чешки покрајински сабор је отворен и почао рад. Влада увјерење да слога Чеха и Нијемаца у чешком сабору није дуга вијека.

*

Њемачки листови јављају, да је Њемачка спремила одговор на меморандум француске владе ради Марока. Тај се одговор чува у тајности, али се зна само толико, да је у помирљивом духу.

*

У недјељу започели су избори народних посланика у Бугарској. Од 213 познатих ресултата опозиција је добила само 20 мандата. Већина је изабраних владиних кандидата, док поједине странке нијесу добиле ни једног мандата. Из тога се види, да је потпуна побједа владина.

*

Као најозбиљнији кандидати за српског епископа у Будиму означени су архимандрити др Владимир Димитријевић и Јосиф Видицки. Мјесто будимског српског владике заузимао је садашњи патријарх Лукијан Богдановић и оно је све до сада било упражњено.

*

У републици Венецуели је поново букнуо грађански рат. Некадашњи диктатор републике Кастро успио је да продре са јаком четом најамљених војника и да придобије становништво јужног дијела републике. Кастро продире према главном граду Каракосу.

*

У Бечу је због скупоће била скупштина, поље које су настале демонстрације, када је настало пљачкање, разбијање и туча. Када је полиција стала да интервенише, пала је и крв. Људских жртава је врло много и у Бечу је силно узбуђење. Влада пријети да ће завести опсадно стање. Исто тако је било демонстрације и по другим већим мјестима, Пешти, Прагу и т. д.

Хроника

Историја људске захвалности — Стављени изван закона. — Тајни састанак.

Историја људске захвалности. Болни вапај због људске незахвалности почео се отимати из груди чак и — Јаше Томића! Протужио је због исте на једноме мјесту у својој најновијој брошурици „Гдје је српска политика“. У овој на неправедан и управо на *незахвалан* начин сумњичи спољашњу политику Црне Горе приликом буне у Арбанији.

Дошла је чума и у свој род. Уљегло је огорчење због људске незахвалности и у срце Јаша Томића! Дочекао је, да под сиједе своје власи окуси жуч незахвалности. И право је. Suum cuique. Још на овоме свијету свак нека понесе своју — награду. Јаша Томић, који је својим јавним радом створио читав систем, по којем је у политици све допуштено, јада се на људску незахвалност као на нешто недопуштено. Васпитао је у томе правцу један читав ред српске омладине, чији број, Богу хвала, сада бива све мањи. Учио ју је, да је и нож допуштено средство у политичкој борби и да част политичког и личног противника треба да буде најситнија монета. Макијавелија је истакао испред Маколаја и Мила, а макијавелизам је попео на степен савремених политичких начела у српскоме друштву! Проповиједао је два деценијума рат за истребљење противу свију ауторитета и у српским државама и у српскоме народу. И заведена непросвијећена маса почела га је славити као апостола рушења „силника и мрачњака“. Рушећи ауторитете, и сам је у очима масе постао ауторитет за рушење. Годило је то његовој сујети. Али поодрастоше ученици и претекоше учитеља. Обрнуше се противу њега и засуше га ругобом по рецептима, које су научили у његовој отровној апотеци. И сад се изнемогли учитељ, остављен од ученика, од којих га сви млађи душмански нападају, јада на људску незахвалност! Кука над рђавим плодом зла сјемена, које је тако дуго сијао кроз своју „Заставу“ у невина срца српске омладине. Његови ученици раде оно исто, чему их је он научио. Онако исто, како је он рушио у српскоме народу ауторитете, и они сада обарају његов. Вјетар, који је стално сијао кроз српско друштво, окренуо се у буру противу њега.

Нека се не жали на незахвалност. Да је хтио да зна, да иста ни у политици не смије бити дизана на степен врлине, не би се сада толико јадао. Нарочито у политици незахвалност се оштро свети. Кад се Аустрија, коју је руска војска 1848. спасла од коначне пропасти, на неколико година касније у кримскоме рату придружила непријатељима Русије, цијело велико словенско царство ускипјело је гњевом противу незахвалнога Беча. И коме се то осветило? Највише незахвалнику! 1866. год. Русија окрену леђа незахвалној Аусрији, коју Њемачка потуче до ногу код Кенигреца. Енглеска је 1904. натуткала Јапан противу Русије. Пошто је Јапан свршио своју улогу, Енглеска му ја сада незахвално окренула леђа. Али зато јапанска штампа кипи гњевом противу Енглеске и тражи од своје владе, да закључи савез са — Русијом! Тако исто бива и у личним односима у политици. Највише страдају они, који се показују без разлога незахвални. Међу њима је и Јаша Томић, који је незахвалност у политици подигао на степен врлине. Колико ли је само према овој српској земљи незахвалан! Нека баци поглед на прву страницу корица своје најновије брошуре — поротиву Црне Горе. Зар га онај натпис „електрична штампарија *дра Свет. Милетића*“ неће подсјетити на безпримјерну незахвалност према Црној Гори, којој сада својим отровним пером покушава да убије углед као српској држави? Право је, да и он искапи чашу жучи људске незахвалности!

Стављени изван закона. Наш Краљ и Његов Двор стављени су у Биограду изван закона. Док биоградска полиција ревносно забрањује сваки лист, који би се и у алузијама дотакао на увредљив начин особе аустро-угарског или бугарског, или којега другога странога владаоца, дотле се прави равнодушна и према најружнијим сасвијем отвореним испадима извјесних биоградских листова противу нашегк Краља и Његова Двора. Српски закон о штампи оштро забрањује домаћим новинама вриједђање страних владалаца исто као и владаоца Србије. Па ипак, тај закон нема обавезне снаге за добро познате биоградске листове кад су у питању наш Краљ и Његов свијетли Двор.

Ономад се један биоградски лист у погледу на наш Двор, опет са допуштењем власти, огријешио о домаћи закон о штампи. Извјесни представници биоградских листова, особито оних, који се много брину за нас, немају никаквих обзира у писању, нити се стиде и најгорих и најгаднијих средстава само да би наудили угледу ове земље. Навикнути да све брљају, нападају и клеветају, што није с њима или што не мисли наопако као пропали типови, који у њима пишу, они употребљују исти метод и противу ове српске земље и највиших личности у њој. Не имајући сами угледа, криво им је, ако га други имају, те се служе срамотним измишљотинама, да би им га унизили. То су прави капибали туђе части, који никога не штеде, и којима је туђи образ, туђа част, туђи понос најјевтинија монета зато, што сами немају ни стида, ни образа, ни части, ни угледа. То су хазардери српскога гласа пред културним свијетом. Прокоцкали су свој глас убиствима својих владалаца и касапљењем једне краљице у њеној ложници, па им је бескрајан јад у пакленоме срцу, што се под Ловћеном налази угледом и чистотом сјајни Двор једнога српскога владаоца, чији глас признаје сав културни свијет. Ако се они унутра брљају међусобно, нека им буде од воље, ма да би нам, као Србима, било много милије да и на дому у свакоме погледу свијетле одликама васпитана свијета и уређене државе, у којој се зна, шта је допуштено, шта забрањено. Али да они и на личност нашега владаоца, па чак и на

NACIONALNA BIBLIOTEKA CRNE GORE CETINJE

нашу краљевску породицу насрћу прљавштинама својих душа, то им се одовуда неће моћи дозволити, у колико буду хтјели с нама подржавати исправне међународне односе. За такве испаде ми знамо, кога ћемо чинити одговорним. На то нам даје права и сам српски закон о штампи. Канибалима не помажу хришћанске проповиједи о братству и љубави према ближњима. Zwischen den Wölfen muss man heulen — што но рекао Швабо.

Тајни састанак. Биоградска „Политика“ измислила је тазе новост. Наш Краљ — прича благочестива „Политика“ — приликом својега скорашњег крстарења на јахту по Јадранскоме Мору, увратио је и у Абацију да би се тајно састао са једном високом аустриском личношћу! Каква глупост! Као да је једноме Краљу потребно да иде некоме на ноге, да би се с њиме тајно састао!! Краљу се долази на ноге. Један Краљ нема потребе да тражи састанак са високим личностима, осим са крунисанима, себи равнима. „Политика“ ни толико још не зна. И зато треба нешто измислити, ма се огријешила и о најпримитивнија правила реда и тона. Главно је да се нешто донесе противу Црне Горе. Не мари, што ће то бити глупо. Не знајући ни сама правила добра тона, замишља да ни другима нијесу позната. Далеко су тон и учтивост од теразиских Пјемонтеза.

Покрајински сабори у Аустрији

Аустриска влада ријешила је, да покрајинске саборе сазове у јесенско засједање, ради чега се обратила на земаљске одборе, да чује њихово мишљење. Ти би се сабори имала састати у току овог мјесеца и трајали би до половине октобра, када би се састало царевинско вијеће у Бечу.

Према извјештајима што стижу из појединих покрајина аустриске монархије састао би се само мали број покрајинских сабора, пошто једнима или сметају нерегулисани односи у сабору или што рад сабора није још омогућен.

Далматински сабор неће се сазивати, јер имају да се изврше накнадни избори, те сабор не би имао времена до сазива царевинског вијећа да посвршава све послове. Исто тако неће се сазивати ни хрватско-славонски сабор, јер је рад у њему потпуно онемогућен.

Сазиви босанског, истарског и галичког сабора још су у питању. Не могу да се погоде у питању времена. Једни су, да се сазову одмах, а други да се одложе за доцније, док се не сврше претходни послови, који би омогућили рад ових сабора.

Истарски земаљски одбор као да настојава, да се рад сабора одложи за доцније. Али у хрватским и словеначким круговима траже, да земаљски одбор настоји свом силом, да се састане сабор због тешких пошљедица суше и туче у Истри. Те ће пошљедице, пише један хрватски истарски лист, осјетити истарско становништво сад па јесен и идуће зиме, која ће му бити и сувише срна, ако не буде брзе и издашне потпоре од стране владе и земаљског одбора за ублажење свеопште биједе у Истри. Кад истарски сабор не би имао ниједнога другог питања за расправу, већ само ово питање биједе и невоље истарског становништва, које ће му зацрнити годину, било би довољно да склопе истарски земаљски одбор да испослује код средишне аустриске владе сазив истарског сабора.

И галички земаљски одбор изразио се противу сазивања галичког покрајинског сабора. Како краковска „Gazeta Wieczorna“ јавља, барон Гауч упутио је земаљском намјеснику предлог да се галички сабор сазове на кратко засједање још у току овог мјесеца, пошто би се онда морао одложити тек за јануар идуће године. На то је земаљски одбор одговорио, да не би било добро сазивати сабор већ сада само на неколико дана, и да би његова жеља била, да се радије правилно јануарско засједање прије започне, па ће, према потреби, да се сазове још и прије нове године. Овај одговор галичкога земаљскога одбора објашњава се тиме, што стална саборска комисија за изборну реформу није учинила доселе ниједнога корака за испуњење своје задаће. Зато је земаљски маршал гроф Бадени позвао предсједника сталног одбора д-ра Леа, да бар сазове комисију и да се побрине о изради изборне реформе, од које зависи даљи саборски рад.

Но за сазив сабора треба још нешто. Пут од његове дјелатности води тек преко народноснога споразума. Требаће се зато и у том смјеру нешто, барем дјеломично учинити. За споразум с Русинима заузео се д-р. Бобрзински, галички земаљски намјесник, а њега подупиру у настојању народна странка и краковски конзервативци. Русинима је с намјесникове стране предложено уређење самосталне русинске универзе у Лавову, обећане праведна изборна реформа и потпредсједничко мјесто у галичком намјестништву. Али Русини траже далеко више, потпуну народносну аутономију у таковом опсегу, какву имају Нијемци у Чешкој.

Пољска народна странка затражила је ових дана од земаљског галичког одбора, да се сабор састане ипак још у најскорије вријеме, дакле противно од тенденције истога одбора, да се изврше двије важне задаће: споразум с Русинима и изборна реформа. У допису се објашњава, да ће се, успије ли споразум с Русинима, много брже моћи у парламенту уредити нови предлог за канале. Земаљски одбор, како се чује, остаје међутим код свога, тражећи, да се сабор састане тек иза нове године.

Италија и Триполис

Како стоји ствар о заузећу Триполиса, још се стварно не зна. Италија одбија сваку намјеру да ће Триполис заузети, а и велике силе се правдају како о томе баш ништа не знају. Али Турска, чије се коже ова окупација највише тиче, никако да се смири. Њена штампа дигла је читав аларм.

Под насловом „Италија и Триполис“ пише „Танин“: „Триполис се указује Италији као обећана земља. Чим настане између нас и Француза какав спор ради лука положених на граници Триполиса, талијанска штампа удара у вику јачу него ли је у отоманским новинама и оптужује Француску ради неправде. Очито је, да оне не очитује ову ревност ради наших лијепих очију, него из жеље, да види Триполис једног дана у рукама Италије.

Неки цариградски лист, говорећи јучер о прелазу неке Талијанке у муслиманску вјеру, каже да је ово такав догађај, да мора охладнити одношај између двију држава. Не знајући докле су критике у овој ствари основане, не можемо да о томе говоримо. Али не можемо сакрити да нам се евентуалност хладнога односа између Италије и Турске учинила мало чудном. Ако односи између обих држава изгледају мирни, то је што отоманска штампа неће да преводи чланке талијанских новина и да им одговара. Док оне буду говориле о Триполису као о обећаној земљи, не може бити говора о пријатељским односима између ових земаља. Узрујаност, што се указала у талијанској штампи, полазећи са маканског питања, постала је несношљива. На примјер „Stampa“ жестоко напада држање нашег валије, који свим силама спрјечава развој талијанског уплива у Триполису. Да се схвати цинизам ових нападаја, доста је рећи да се и не куша сакрити њихова сврха. За заузеће Триполиса — говори се тамо — Талијани су прихватили систем „тихог продирања“, што означује слабу и млитаву политику, дочим би талијанска влада морала дати доказа енергије и ступити силом у Триполис.

И док „Stampa“ и „Giornale d' Italia“ овако пишу, чита се с друге стране, да је Италија повела службене преговоре, да получи привилегован положај у Триполису. Не може се порећи, да Италија усредоточује све жеље према Триполису и да не куша сакрити своје основе. То је њезина ствар. Ми не можемо оставити Триполис незаштићен. Морамо признати да постоји погибељ, која пријети овој земљи и мислити на оно, што се може догодити у недалекој будућности. Да Триполис није одијељен од нас широким морем и да је то вилајет близу других, не би имали чега да се бојимо. Ну његова би заштита морала бити препуштена нашој морнарици, а то нас мора забринути. Било би погрешно чекати на преуређење отоманског бродовља, а дотле остати скрштених руку. Морамо Триполис довести до стања, да се сам може бранити. Држимо да би било тешко држати тамо перманентно војничке силе, да буду спремне на сваку евентуалност. Треба тражити другог средства, да се заштити онај крај, треба градити утврђења, организовати војску спремну, да одбрани земљу од спољне провале. У свим случајевима ми смо сигурни, да ће и министар рата као и читава влада будно пазити, да одврате сваку погибију“.

„Икдам“ пише: „Познајемо тежње Италије, познајемо снагу и вриједност талијанске војске и морнарице, али за то нећемо пригнути главу: хоћемо да спасемо нашу част и наша права. Жеље што их изражава талијанска штампа су сање: триполитанско ће питање пролити крви у свој сјеверној Африци“.

„Алемдар“ пише: Рагоборно држање Италије наличи држању Француске г. 1881., које је довело до заузећа Туниса. Италија хоће да почини политичку погрешку и да пође у сусрет новом поразу. Ми ћемо спријечити свако продирање, па и мирно, ако устреба.“

У опште Турска штампа противу заузимања Триполиса пише врло оштро и ратоборно, пријетећи Италији ратом и бојкотом.

Али у Италији се свему томе ругају, јер добро знају, да Турска не може пребацити у Африку јаку војску, која би се одупрла талијанским окупационим четама. Окупација оружаном силом стајала би и Италију врло много новчаних жртава, па су талијански државници дошли на идеју, да откупе једноставно Триполис од Турске, што би их свакако јевтиније стајало. Једина би запрека тој намисли био одбор Младотурака, који неће ништа, да окидају и један комад турског територија.

Триполис је Италији добро дошао у првом реду с трговачког гледишта, а и јавно мнијење талијанско примило је симпатично идеју о окупацији Триполиса. Сад је наиме за Италију најзгоднији час за окупацију као никад досад, па ако га пропусти, тешко да ће се више повратити. Питање ради Триполиса ступило је дакле у акутну фазу па и оно пријети миру у Европи.

Срби и Хрвати

— Спор око српске заставе —

Опет је између Срба и Хрвата избио спор. Он датира још од хрватског свесоколског слета, који је био прошлог мјесеца у Загребу. Било је поведено питање о српској застави, пошто су на томе слету узели учешће сви српски соколи. Најзад је и то питање срећно ријешено, попуштањем Срба. Када је дошао сам дан слета, српске заставе нијесу нигдје истакнуте. Истакло је само уредништво „Српског Гласника“. Због тога су почели многи да се буне и полиција је заставу скинула. „Српски Гласник“ је противу тога стао да протестује, па су му се придружили и неки други српски листови, који су гледали у томе униженје српског народа. Око тога се сада у јавности читав спор развио.

Ми се у тај спор нијесмо хтјели да мијешамо. Нећемо ни сада, него само хоћемо читаоце да обавијестимо о чему се ради. Сматрамо да је то њихово унутарње питање. Срби су се о томе споразумијевали са Хрватима и о томе одлуку донијели. Је ли то било паметно или не, друга је ствар. О томе се да дискутовати. Ми мислимо да Срби нијесу требали толико попуштати. Али кад су већ попустили и споразум углавили, полазећи са становишта да је то *хрватско* славље, онда је ту одлуку требало поштовати. Није дакле требало заставе српске истицати. Још мање има смисла сад стварати раздор између Срба и Хрвата. Ако икад слога је сад потребна.

Али сад да пустимо саме Хрвате да о томе говоре. Један њихов лист пише:

„Од хрватскога свесоколскога слета обновила се препирка између Хрвата и Срба. На утјеху пријатеља слоге може се рећи, да се препирка води само у новинским ступцима а не међу народом. Радило се о српској застави. Управе хрватскога и српскога соколскога савеза ријешиле су питање о заставама на згодан начин, па је свечаност у најљепшем миру и братској слози прошла. Загребачко опћинство дочекало је и сусретало српске Соколове срдачно, онако, како се браћа дочекују и сусрећу. Срдачно братинско веселје покушало је покварити уредништво српскога радикалнога листића у Загребу, ну није му пошло за руком. Но овај случај употребили су противници хрватско-српске слоге на српској страни, те стали доказивати, да је у Загребу повријеђена српска застава, да су Хрвати показали, како им није стало до слоге са Србима. Српски листови, који не стоје у туђој служби, опровргли су ово непатриотско подметање хрватскому народу. Није нужно споменути друго, него што је о тој ствари написао један српски лист изван Хрватске. Описујући онај догађај са српском заставом вели:

„Радикалски „Српски Гласник“ истакао је том приликом (на слету) српску заставу, али је полиција заповиједила, да се она увуче. То сад треба да је увреда српског народа од стране хрватског народа. Али ми тврдимо, да нити су Срби истакли ту српску заставу, нити су је Хрвати скинули.“

Но престанимо с тим. Народу не треба доказивати, да му без слоге нема напретка. Он то знаде, и неће се дати од никога више заварати. Требало је само гледати, што се на слету збива, како се људи, који се никад не видјеше, рукују и грле; требало је слушати, што говоре, и то не само хрватски Соколови, него и грађани загребачки са српским Соколовима. Многим корјенитим кајкавцима оросиле су се очи, кад су слушали шумандинскога обртника, трговца или професора у соколској одори у пријатељском разговору.

Има дакако привилегираних политичара, који неће да знаду за то братинство, а има и такових, који доказују, да ће братимљење Хрвата са Србима само шкодити хрватскому народу.

Но рецимо, да та привидна љубав, да та слога, за којом тобож само Хрвати чезну, да све то неће хрватскому народу бити од користи. Али пак морамо признати — хтјели не хтјели — да има нешто што хрватске родољубе сили, да подржавају пријатељске свезе са српским народом, нарочито с краљевином Србијом. Наше политичке прилике силе нас на то. Ево зашто:

Остао или пао Куен, Мађари свога држања према Хрватској неће промијенити. Пао др. Томашић данас или сјутра, његов ће насљедник остати на банској столици дотле, док буде слушао мађарску владу. Чека нас дакле велика борба можда већа, него што смо имали до сада. Учестали су ево прогони новина. Најновије осуде не познаду више новчаних глоба. Могли би наскоро осим тамница настати и изгони. Па гдје да наши борци нађу уточишта? Међу Нијемцима или Талијанцима или другим непријатељима хрватскога народа и у опће словенскога народа?

Сјетимо се, што нам је Србија била прије. Сјетимо се на боравак пјесника хрватске химне Антуна Михановића у Биограду као конзула хабсбуршке монаркије. Не заборавимо на год. 1848. Помислимо на добу абсолутизма, кад су ђаци скидали двоглаве орлове, а њихови коловође, Милан Маканец и Мирко Бедековић, нашли уточиште у Србији. Дуго би набрајали, кад би хтјели изнести имена свих оних народних бораца, који су у сусједној краљевини нашли уточиште. И Квантерников војни доглавник у Раковици, Раде Чуић, уклонив се изведењу смртне осуде, био је у Србији љубезно примљен и сигурно заштићен.“

Ми можемо само сажаљеввти тај жалосни факт, да је слога између Срба и Хрвата на тако лабавим ногама, да је још може доводити у питање истицање српске заставе у Загребу.

Око Марока

Између Њемачке и Француске једнако се ломе копља око Марока. Никако да се погоде. Њемачка много тражи, а Француска мало даје. А тешко је зајазити незајажљивост Њемачке, којој је и ова прилика добро дошла, да се њоме користи. У почетку је хтјела много, али како је устала одлучно Енглеска, морала се сад задовољити мрвицама. Па и ту би да што више за себе извуче. Зато се преговори и протежу и за то ће трајати дуже него што се и мислило.

Париски листови јављају из званичнога врела, да је на приспјели у Париз спомен-спис, што га је њемачка влада у погледу марочкога питања предала француском посланику Камбону француска влада већ одговорила. Сагласно се констатује, да још има великих разлика између француских предлога и њемачких против-предлога. Лондонски „Daily Graphic“ објелодањује садржај одговора, што га је дао Кидерлен-Вехтер на предлоге францускога поклисара Камбона. Њемачка је према приказивању овога листа, понудила француској републици потпуну слободу, да по вољи уреди протекторат над Мароком. Њемачка је надаље, према истом листу изјавила, да су довољне земљишне рекомпензације у западној Африци, што су их предложили Французи. Но тежиште њемачких против-предлога лежи у економским концесијама што би се имале за сва времена обезбиједити у Мароку. Сва би се индустријална и трговачка предузећа имала интернационализирати. Како енглески лист дознаје, француска се влада противи овим захтјевима Њемачке, бојећи се, да се неће моћи на овај начин постићи њезин циљ, протекторат у Мароку, и да се неће моћи учинити крај трзавицама. Она би умањила и понуђене територијалне концесије, ако Њемачка не би одустала од ових захтјева. „Liberté“ изјављује, да су Њемачки против-предлози неприхватљиви и позива владу, нека на источној граници изведе све нужне војничке припреме.

Уопћеј вијести о марочкој кризи влада већ неколико дана на берлинској берзи велик метеж. Нервозност је захватила готово цијелу Њемачку. Навала на штедионице још вазда траје. У берлин-

ском предграђу Фридрихсхагену, надаље у Келну, Есену и Ахену усплахирили су се улагачи и ваде своје улоге. Исто тако траје у Кенигсбергу навала на тамошње штедионице. Узбуђеност је у публици тако преотела мах, да је њемачка влада била принуђена да објелодани сумњиву изјаву. Берлински „Lokalanzeiger“ донио је у суботу крупним словима штампан чланак, што је инспирисан од министарства. У чланку се вели: „Берлински би пословни свијет морао имати на уму, да ће се својим држањем осрамотити пред свијетом. Нијесмо још ништа чули, да би се у Лондону и Паризу јавност усплахирала, премда би права ратна опасност несумњиво веома озбиљно узрујала и тамошње трговачке кругове. Најизричитије увјеравање, да не може бити говора о ратној опасности, одлази у вјетар, док се у исти мах вјерује управо безумним гласовима. Зар се не мора одиста учинити крај овоме недостојноме стању? Наша влада преговара с Француском да уреди интересне сфере у Африци. Сад су сви преговори ступили у одлучни стадиј, а имају се свршити — то је чврста воља овдје, као и у Паризу — трајним миром и споразумом. Свако би морао знати, да се крај тако великога интернационалнога и замршеногa проблема не може постићи циљ за неколико дана, или седмица. У погледу овога циља већ се склопио споразум. Сад се ради о средствима, да се осигура овај циљ“.

Званична „Kölnische Zeitung“ пише на уводном мјесту под насловом „Чему рат?“ о садашњем положају и примјећује на концу: „Макар се преговори и разбили, Њемачка нема разлога, да огласи рат Француској. Она би онда морала од случаја до случаја бранити своје економске интересе, а то би можда дало повода траћноме трвењу. Свака је бојазан међутим неоснована“.

Њемачки против-предлози обухватају спомен-спис од 101. странице. Како је почевши од 1871. год. у саобраћају с Француском обичајно, састављен је спомен-спис у њемачком језику, па се прије морао преводити у Паризу.

Меморандум Француске, што га је ономад примила њемачка влада као одговор на своје против-предлоге у погледу Марока, није задња ријеч у овој ствари, јер ће Њемачка изнијети стварне приговоре на неке тачке. То значи, да се тако брзо нема очекивати дефинитивно рјешење марочког питања.

Оптимистично расположење, које влада у Њемачкој и Француској у погледу овог спора, не дијели се, како изгледа, ни у Белгији, ни у Низоземској а ни у Енглеској. Ове су три државе спремају за рат. Белгија као неутрална држава нема се бојати за своју сигурност, али је лако могуће, да у случају француско-њемачког рата њемачка војска изабере пут кроз Белгију, јер Француска није на сјеверној граници добро утврђена. Зато се Белгија и оружа, да одбије сваки покушај провале у своју земљу.

Иста опасност пријети и Низоземској, која би у случају рата постала операционом базом енглеског ратног бродовља. Дакле и Белгија и Низоземска трпиле би силну штету у економском погледу, кад би непријатељске војске запосјеле њихове земље макар и само у операционе сврхе без офанзивне намјере.

У енглеским трговачким круговима тврди се, да ће без сумње доћи до оружаног сукоба између Енглеске, Њемачке и Француске, јер да се не ради само о марочком питању, него и о трговачким интересима, те о хегемонији у Европи. За Енглеску је сада најзгоднији час, да се зарати с Њемачком, која још нема тако јако бродовље, дочим ће га за неколико година несумњиво имати као и Енглеска. Од туда се и тумачи што се Енглеска грозничаво оружа.

Грађански рат у Португалу

— Нова акција португалских рojалиста —

И поред тога што се службено крило, да све јаче избија монархистични покрет у Португалу, по вијестима што су долазиле са приватне стране могло се закључити, да је грађански рат у Португалу на видику.

Сад то признају и службени кругови.

Ово признање можда је тек сада потекло зато што су се републиканци утврдили и осигурали споља, пошто су већ многе државе приклале нову републику.

До сада су се побуне противу републике јављале мјестимично и нијесу биле у толикој мјери опасне као најновији покрет, који је избио на граници према Шпанији.

Рojалисте су се са својим четама утврдили на граници и само чекају згодну прилику да отпочну акцију.

Према самом службеном саопштењу, рojалисте су се утаборили и концентрирали у близини мјеста Оренсе. Број њихових чета цијене на 4000—5000 момака, и састоје се од пјешадије, коњице и артиљерије. Имају 40 топова већином брзометних и неколико крилатица, који непрестано крстаре над Каресом. Војници републике, као и становници у оним крајевима боје се, да ће бацати бомбе са њих. Разлог што монархисте не пређу у офанзиву је тај, што имају премало средстава. Међутим монархисте очекују скорих дана по милијуна фунти из Бразилије и из Енглеске. Рojалисте рачунају, да ће се републиканске чете у случају њихове навале што предати, што опет рojалистима придружити. Нова влада безобзирно ће гледати, да стане на пут евентуалном грађанском рату. Она се нада да ће народ сјеверног Португала листом пристати уз рojалисте, ну како је оно лоше наоружано, биће и доскора потучено.

Глас о овој најновијој акцији рojалиста изазвао је силно узбуђење у цијелом Португалу, који ће опет постати позорница крвавих догађаја.

Револуције ради скупоће

Док ми на Цетињу мирно и трпељиво сносимо скупоћу животних намирница и поред тога што се не могу више подносити, дотле су на страни избиле силне револуције.

Не зна се гдје је горе, да ли у Белгији или у Француској, Њемачкој или Аустрији, а у Кини је завладала глад!

Из Шангаја јављају да се ради глади настали немири у Чангхезу све даље шире. Сав народ обузео је очај, јер гледа неизбјеживу катастрофу ушљед глади. Велики је дио земље сасвим поплављен, а стање је без наде. Оскудица у пиринчу, која се осјећа у цијелој Кини због великих поплава, спала је у Шангају на најниже гране, те се власти боје да не дође до озбиљних немира. Да се запријечи оснивање удружења, које би себи згрнуло сав пиринач, издата је прокламација, којом се то забрањује, а исто је тако одређено, да се за један пиеул не смије више платити до 11 долара. Оно што се има, било би довољно за 800 000 особа за 5 дана. Уз оскудицу пиринча (ориза) дошла је и поплава у подручју Јанкцекјанга. На стотине квадратних миља лежи под водом, а слаби су насиви посве попустили. У једној је само долини платило животом 100.000 људи, а на милијуне их се склонило у горе, гдје су изврнути води и ушљед слабости умиру. Ондје се хране травом, коријењем и лишћем. Како су овакве страшне прилике, завладала је куга, којој особито младеж подлијеже. И ову тужну згоду израбљује бездушни свијет, те се разбојници у групама крећу градом и плијене, што им под руку дође.

У Шпанији је, као по Богу код нас на Цетињу, оскудица у води. Али док смо је ми мирно сносили и негодовање нијесмо испољавали, тамо су били велики немири.

У Тенагосу дошло је до великих немира ради несташице воде. Свјетина се сакупила пред општинском кућом и сасула је тучом камења. Ни онда, кад се појавила жандармерија није се макла већ је наставила своју демонстрацију. На то су жандарми пуцали и 6 особа је убијено, а 12 рањено. Међу мртвима је и један жандарм. Полиција је ухапсила сву силу демонстраната.

Мјесни картел хришћанског и окружног савеза хришћанских радника и радница у Минхену расправљао је на једном скупу о високим цијенама меса. Најзад је написана резолуција, у којој траже да власти предузму што скорије кораке ради спуштања високих цијена меса. Приликом дискусије дошло је до оштрих ријечи, а за тим и до туче. Наиме, један од говорника примијетио је да је оно што резолуција хоће, социјална демократија тражила још 1904. год. у скупштини. Али су је друге странке, а нарочито посланици из центрума, оборили. Главни узрок у скупоћи меса лежи у држању централне странке. Карактеристично је да су хришћанске занатлије сазвали овакав скуп у исто вријеме кад заступници центрума непрестано повишавају цијене животних намирница у царевинском вијећу, народној скупштини и општини. Док је он ово говорио, често су га прекидали узвици. Напошљетку ларма је постала таква да говорник није могао више говорити. Он заврши свој говор увредивши хришћанске занатлије. Тек тада започе прави скандал. Кад је говорник, у мјесто да опозове увреду, изјавио да он не тврди да су све хришћанске занатлије „овце“, избачен је из дворане. Међутијем, и на другом крају дворане започела се туча. Мир је повраћен тек послије дужег времена.

Скупоћа живине изазвала је међу народом не само у Енглеској него и у Њемачкој такву изрујаност, да се бојати озбиљних изгреда. У неким мјестима су изгреди већ отпочели. Агитација против скупоће пренаша се у друге земље.

Прије неколико недјеља отпочела је љута борба Францускиња и Белгијанки против високих цијена намирница. То није штрајк у обичној боји, то је борба, која је већа него обичан штрајк. „Фигаро“ је донио веома жив опис борба жена против високих цијена намирница на Мабешкој пијаци: Жене су се окупиле под заставу. Излазе бијесне из својих уских станова, чије кухиње од трпезарија не могу ништа сакрити, и као што пчеле, кад су им празне ћелије, јуре у великим рojовима преко земље, тако и оне јуре. Пијаца отпочиње. Чује се глас: „Имам шљива, лијепих шљива, ох! па и јабука!“ а за тијем се може распознати арија неке ријечи:

Држите се храбро и сједините се
Ходите с нама... Доћи ће дан наше побједе
Покажимо нашим милим људима
Да су се све жене ујединиле
Да не хране своју сирочад.

А за тијем рефрен ваздух пролама:

„Само напријед, другови,
„Ваши пријатељи увијек су уз вас.
„Без ларме и страха! Ми хоћемо
„Масла за педест сантима!

То је „интернационала масла“! Жене је пјевају по мелодији „Интернационале“, која се често чује у свима индустриским предјелима. Иду двије и двије. Свака носи знак али не све исти. Прве двије имају траку црвену, у облику крста, преко груди. Једна је од њих црнпураста и има горди тип републиканке. Друга је напротив сасвим плава, много је већа од своје другарице и веома је мршава. Друге жене имају црвену траку на прсима или у коси. Очи свију ових жена сијевају ратоборним изразом, све су скромно обучене и свака се опасала бијело-плавом опрегачом. Као символ оружја носе корпу за хљеб и кесу. Пошљедње двије носе на лијевим рукама своју дјецу. Тако прокрстаре по неколико пута пијацу. За женама иду радознала два полицајца, као сусједи. Али што је пало у очи то је: на пијаци нигдје није било ни јаја ни масла. Поход се даље удаљава и чује се њихов глас:

Сјутра на велику градску пијацу
Тамо ћемо се састати.
Борићемо се противу велике цијене
Доста смо патили без масла и млијека,
Сјутра ће их све Францускиње
Купити по повољној цијени.

А за тим слиједи рефрен:

Само напријед, другови,
Ваши пријатељи увијек су уз вас!
Без ларме и страха! Ми хоћемо
Масла за педесет сантима!

По крају тротоара стоје остале жене и одобравају „штрајкачицама“ но не прилазе њихној легији. Чекају тренутак, пошто поход пође у малу споредну улицу да затраже од трговаца: „Имате ли јаја, имате ли путера“. Трговац одриче, извињава се. На пијаци се може купити сада нешто мало поврћа. Али уз пркос томе цио је град на пијаци. Некакав весео брат у кратком капуту се инати да намирнице стоје изван конкуренције. Полицаји то не слушају већ својим чизмама ударају по калдрми. И полициски агенти су весели. Зачу се ларма. Стража јурнуо. Жене су опколиле једну сељанку са корпом. Отеле су јој корпу и у њој нашле неколико комада масла.

„По педесет, по педесет сантима!“

„Не — не може!“ виче сељанка.

Али корпа је празна. Свака жена држи у руци комад масла, а сељанка блиједа као крпа од гњева сјела на клупу, пребројала љутито новац што су јој штрајкашице дале. Полицаји дошли, тјеше је, а поход штрајкачица триумфирајући пјева своју „интернационалу масла“ и иде даље. Жене хоће да у овој борби остану саме и одбијају људе, који желе да им помогну. „Људи морају да раде“, тако су изјавиле на свом збору.

Кратке вијести

Иде у Јемен. „Osmanischer Lloyd“ јавља, да је главни командант турске војске у Јемену, Изет паша, дао оставку и да је на мјесто њега одређен Абдулах паша који је био до скора у Арбанији.

Острво Локрум. Острво Локрум, тај дивни украс мора пред Дубровником, прешао је из руку Доминиканаца у власништво надвојвоткиње Јелисаве књегиње Виндисграц. Доминиканци су га продали за 60.000 круна, да могу основати ђачки конвикт у Гружу. Нова власница ће учинити неке поправке и становаће ондје већи дио године. И тако ће публика тешко више имати приступа на то красно острво.

Женска депутација код Султана. Из Цариграда јављају, да је код Султана била депутација жена, да га умоли да им дозволи да могу посјећивати клубове што им је Султан и обећао, да ће учинити.

Електрични трамвај Сплет—Солин. Јављају из Сплета, да је министарство потписало предконцесију за подизање електричног трамваја Сплет—Солин. Те се припреме имају учинити у року од године дана.

Турски консулати у Италији. Турски листови јављају, да је порта ријешила, да отвори турске консулате у свима главним мјестима у Италији.

Затворен револуционар. Француска је влада наредила, да се затвори револуционар Брутшу, јер је у сјеверној Француској одржао предавање о садањем положају, те је изјавио, да је једини лијек против садањих прилика саботажа и револуција. Брутшу је изјавио, да ће сви француски радници, ако дође до рата са Њемачком, одбацити оружје. Револуционар је затворен када је држао предавање.

Дјечја депутација код министра. Из мјеста Дунахарастија код Будим Пеште дошло је 150 ученика са својим родитељима код угарског министра просвјете, Зичија, да траже отварање школе, пошто у школи што постоји за њих нема мјеста. Министар им је обећао да ће их задовољити.

Борба противу скупоће. Француска, Шпањолска, Швајцарска и сјеверна Италија постале су озбиљним поприштем борбе противу скупоће. Одржавају се скупштине, састанци и договори, живо се претреса све, како би се на пут стало скупоћи. Негдје ови састанци имају револуционарни значај.

Министар-предсједник за раднике. Шпањолски се министар предсједник Каналејас изјаснио отворено за раднике, а против занатлија, послодаваца. Управио је писмо на гувернера у Билбао, у којем се бави штрајковима, те је том згодом изразио ово своје мишљење. Послодавци и индустријалци одржали су ушљед тога скупштину, у којој су захтијевали, да се макне овај познати социјалистички министар.

Тучњава војника и цивилиста. У талијанском граду Лехио на По-у дошло је до свађе између цивилиста и војника кад су се враћали с војних вјежба. Три су особе убијене а више их је рањено.

Кинеска ратна морнарица. Министарство морнарице у Кини израдило је програм за израду бродова за вријеме од 7 година. Послије овога рока бројаће ратна морнарица 8 линијских бродова, 20 крстарица, 50 торпиљарки, 10 других бродова и 4 поморска арсенала.

Противу католика. Талијанске новине јављају да ће противкатоличка организација Ђардоно Бруно приредити 1. октобра велике против католичке демонстрације. У католичким се редовима боје, да ће бити разних насиља.

Револуционарни покрет у Кини. Јављају из Хонконга, да је на пароброду „Лунчин“ откривено много оружја и бомби, што је било одређено за кинеске револуционаре. Оружје је било сакривено међу вреће.

Дневник

Књаз Петар и Хрвати. Сплетско „Naše Jedinstvo“ доноси ово саопштење: „Као што сте забиљежили у Вашем листу, ноћу између петка и суботе стигао је у Сплет са паробродом „Геделе“ црногорски књажевић Петар, којег је очекивао на обали капетан краљеве јахте „Румија“, која бијаше усидрена у сплетској луци, и дворски љекар др. Божидар Перазић. — По позиву учињеног од стране др. Перазића, у име Његовог Величанства Краља Николе, књажевић Петар пријешао је са „Гедела“ на „Румију“ са г. бригадиром Митром Мартиновићем, који бијаше у његовој пратњи. На обали се налазио повећи број Хрвата, који, извијештени у тај мах о доласку књажевића Петра, упутише се за њим до лађице у коју се књажевић укрцао да га одвезе на јахт. Међу истими бијаше и један постарији Хрват, који приступи књажевићу, поздрави га и пошто се представи, с њим се рукова. — Кад је књажевић ступио у лађицу, исти господин рече: „Височанство, молим да изручите поздрав оцу у име нас Хрвата“. То је књажевић без сумње и учинио, јер му тај поздрав бијаше драг, а ми нађосмо за вриједно да то забиљежимо као знак особите пажње од стране сплетских Хрвата на спрам Владара Црне Горе, што опет не ставља у сумњу њихову лојалност, као аустријских држављана.“

Путници из Енглеске. Једна партија путника из Енглеске, која пу-

тује Куковим друштвом, приспјела је у сриједу у вече на Цетиње и у четвртак у подне повратила се у Котор. У овој партији било је четрдесет и осам Енглеза са многим женскима. За вријеме свога кратког боравка на Цетињу прошетали су се кроз варош и најближу околину и разгледали све пријестоничке знаменитости, а многи су за успомену собом понијели и многе ствари. Било је који су купили и црногорско одијело, а већ многи су са собом понијели црногорске капице и старо оружје. Друга је група стигла јуче.

Дјевојачки Институт. Управа Дјевојачког Института на Цетињу објављује, да је отварање школе одложено за 22. ов. м. — 5. октобар по новоме. Обраћа се пажња родитеља ученица на ово.

Французи на Цетињу. Као што смо јавили, ових дана долази на Цетиње једна група Француза, која је сада из Далмације отпутовала за Босну и Херцеговину. Излетника има 130 и то су махом научници, умјетници и професори. Они путују под предвођењем професора Дрелита и Бертоса. По повратку из Босне и Херцеговине они ће допутовати под Котор на свом броду „Ile de France“ и колима ће доћи на Цетиње. Они путују као чланови туристичког друштва „Revie de Siences“ и међу њима има 50 госпођа. Сад су у Сарајева и по недјељи долазе на Цетиње.

Избор на Цетињу. Општински одбор пријестоничке општине изабрао је из своје средине *бирачки одбор* за избор народног посланика вароши Цетиња. Тај одбор састављају: г. г. Живко Драговић, члан Државног Савјета, Јанко Милић, великосудија, Перко Вукотић, шеф пореско-царинске управе, Никола Кнежевић, трговац и Јово Косић, посједник, који су за свог предсједника изабрали госп. *Драговића*. Бирачко је мјесто сала „Цетињске Читаонице.“

Бруксова комета. Ако би се вријеме разведрило, као што изгледа да неће, видјела би се и код нас Брксова комета, коју сада звјездари с највећом пажњом прате. Ова комета видјеће се голим оком све до понедјељника у звјездишту „Змај“, а затим даље у „ловачким псима“. Како је комета до половине овог мјесеца циркумполарна, моћи ће се видјети преко цијеле ноћи. Према рачунању астронома, ова комета залази 20. ов. м. у једанајест сати ноћу, 24. ов. м. око 10 сати, а 28. ов. м. долази у канјукцију са сунцем, те ће се послије 1. октобра појављивати прије изласка сунца тако, да ће се 2. октобра видјети у три сата ујутру. Комета се налази у близини земље седамдесет и неколико километара, сјајна је и види се голим оком. Најближа је била земљи сад у понедјељак, а најсјајнија, па према томе и највидљивија, биће када се буде указивала прије изласка сунца.

Сретна Србија. Под тим насловом читамо у загребачком Obzor-у: Ако се по броју штампе има да просуђује благостање које државе, онда ће малена Србија однијети првенство. Ни ми Хрвати додуше пуно у овом погледу не заостајемо, али нас ипак претекоше Срби. У овој години покренута су у Биограду четири дневника, а сад се у скором времену спремају опет три, тако да ће их бити у свему деветнаест. Данас их наиме излази у Биограду *само* шестнаест. Човјек не може скоро да се разазна у читавом мору имена тих новина. У Биограду наиме излазе: „Српске Новине“, „Самоуправа“, „Одјек“, „Трговински Гласник“, „Трибуна“, „Штампа“, „Дневни Лист“, „Вечерње Новости“, „Мали Журнал“, „Политика“, „Правда“, „Ново Вријеме“, „Пијемонт“, „Радничке Новине“, „Јутро“ и „Биоградске Новине“ (привремено обустављене ради преграђње штампарије). Доскора ће почети излазити „Информација“, „Српска Застава“, а и „Звоно“, ће наставити своје излажење. Да буде број потпун, свакако би требало да се покрене још један лист.

Питање о води. У два пута до сада пала је јача киша, и цетињско грађанство још трпи највећу оскудицу у води за пиће. Овакве оскудице, као ове године, ријетко је кад било. Да од тога трпи штете углед наше пријестонице, свакоме ће бити јасно. Први услов живота у једној вароши, а камо ли у пријестоници, на сваки начин је вода за пиће. Грађанство наше пријестонице и за воду мора да приноси велике материјалне жртве, и што је још теже, никако је и нема. Овога љета свака већа пријестоничка породица морала је да троши за воду по 2—3 перпера дневно. Тај издатак чини и онако веома скупи живот на Цетињу управо несносним. Питање о проширењу водовода и о одржавању истога у сталној исправности ваљало би што прије да се скине са дневнога реда. Ту не треба оклијевати и жалити жртве, јер овако као сада више не иде. Овогодишња афера са водоводом ни мало нам не служи за препоруку ни пред нама самијема, ни пред многобројним странцима, који или стално бораве на Цетињу, или нас често посјећују нарочито у ово доба. Надати се, да ће се надлежни побринути да наша пријестоница више не оскудијева бар у води за пиће.

Снијег отпочео. Из Сарајева јављају, да је у Босни пао снијег. У уторак ујутро освануо је врх Требевића планине покривен снијегом. Исто тако је пао и у Србији на Златибору.

Вријеме. Кишовито вријеме продужава се. Киша се на махове излијева и често пута је врло јака и плаха, измијешана са силним вјетром. Пада и дању и ноћу и за који часак престане, да се већом силином излије. Ушљед кише вријеме је знатно захладнило.

Њихово господство

— **Сила Арпадових синова** —

О мађарској аристократији причају се тако чудновате ствари, да је то и за невјеровање, па зато износимо само двије сличице из њихова живота, да се бар приближно појми њихово велико господство.

Министар Тиса је недавно зауставио пијели воз, јер је хтио да дође још исти дан у Пешту. Ради тога изгубили су остали путници везе за остале влакове, те закаснили за своје послове.

Сада је један владин посланик (Тисин присташа) са жандармима из вагова побацао путнике — да може он сам сједити у вагону.

Ова је ствар већ позната из Полоњијеве интерпелације, ну потанкости ове афере су такве, да морају изненадити свакога и побудити највеће огорчење.

Десидер Полоњи возио се у Пешту, те је сео у један вагон. На пољедњој страници дође к њему службени чиновник и рече, да мора изаћи из купеа, јер је резервиран за — народног посланика Талијана — једнога од вође Тисиних присташа.

Полоњи је изјавио, да неће из купеа за живу главу. Тада му жељезнички чиновник пошаље жандарме, који затраже од Полоњија, да сједа остави вагон, или ће га силом одстранити.

Сада се Полоњи пева да је народни посланик. Оружници нијесу хтјели да посредују, нашто жељезнички чиновник рече:

— Овај је вагон само за ове, који путују у Будим Пешту.

— И ја путујем у Пешту, одврати Полоњи.

Кад је чиновник увидио, да са Полоњијем не може на крај, одлучи да испразни други купе.

Он уђе у један дио, гдје су сједиле три госпође, те их позове, да одмах изађу из купеа у други. Али госпође нијесу то хтјеле, те повикнуше чиновнику:

— Зар се ви не стидите бацити нас из вагова ради протежије. Чиновник позове оружнике да они посредују, али се госпође јунаčки подносише, те изјавише, да су платиле своја мјеста, па ће изаћи само онда, ако их оружници силом одстране.

Пошто је жељезнички чиновник изјавио, да се морају одстранити или Полоњи или госпође, то је Полоњи уступио свој купе из обзира према госпођама. Касније сазнао је Полоњи, да сваке недјеље жељезница резервира један купе за господина Талијана и његово друштво, да се узмогне картати! А остали морају се турати по ходницима да се тројица господе могу мирно возити! Да један човјек, који путује бадава — може бити комотан, морају они, који скупо плаћају пут — стајати по ходницима!

*

Друга слика.

Афера се збила у Татрама. Министар Лукач боравио је ондје три дана саборских празника. Министар Лукач нада све љуби мир и тишину. Он је у томе тако безобзиран, да је приправан да поквари свакоме добру вољу, ако хоће, да угоди себи. Тако се догодило и у Татра-Ломници.

Министар је становао у новом хотелу, гдје је био и гроф Хуњади који је довео у гостионицу цигане и ту му свирали његове омиљене пјесме. Лукач се није одушевљавао за циганске пјесме. Све до по ноћи свирала је музика — према прописима није дозвољено да се свира даље од 11 и по сати, али управник хотела чинио се као да не зна колико је сати, јер је заповједио гроф Хуњади.

Око 12 сати појавио се министар Лукач и рекао хотелијеру:

— Протестујем, да ми ту свирају преко по ноћи. То није дозвољено!

Гроф Хуњади окренуо се, погледао Лукача и паручио другу пјесму.

— Свирај, цито, ја заповиједам! Мој је новац!

Хотелијер је био изван себе, али се није усудио ништа приговорити. Како би могао да спријечи забаву — грофу!

Лукач оде спавати — али музика није престала. Он поручи по своме слузи, да захтијева мир, који му зајамчују прописи хотела.

Али гроф, чујући за Лукачеву поруку, завикне циганима:

— Свирај! Ја плаћам, да видимо ко ће заповиједати грофу!

Лукач — који је пошао из Пеште, да се одмори од опструкционистичке музике — позове к себи хотелијера те се позове на прописе.

Сад је хотелијер пошао доље. Напокон — мислио је он — ипак је министар више од грофа!

И он наложи циганима да престану.

Гроф Хуњади устане, пође у собу, спреми своје ствари и сједне у кола да се одсели из хотела. Кад је већ сједио у колима рече хотелијеру:

— Упамтите — ја ћу бити гроф и онда, када Лукач више неће бити министар!

НА ЗНАЊЕ

Ко унапријед пошаље 20 перпера, добиће књига франко од поштарине у вриједности 32 перпера, што чини 70% чисте зараде.

Наше су књиге већином такве садржине, као и оне, које је за народно просвјећивање препоручило Високо Кр. Минстарство Просвјете и Црквенијех Послова, својим расписом од 15. јула 1908. године број 2062. Моле се господа купци, а нарочито одбори за народно просвјећивање, да се користе овим јединственим попустом.

С поштовањем

Петар М. Калуђеровић

бивши повлашћени књижар

Р. 77. Бр. 21. 3—5.

ПОТПИСАТОЈ КЊИЖАРИ ЧАСТ ЈЕ ИЗВИЈЕСТИТИ

Све школске одборе и г.г. учитеље, да се је за наступајућу школску годину снадбјела са свим потребним *уџбеницима* и *другим ђачким потребама.*

Све поруџбине обавља брзо и у реду.

КЊИЖАРА

Ш. Г. ЛАКОВИЋА

у Никшићу.

Р. 41. бр. 20. 5,6

ПОЗИВ НА УПИС

у Приватну Трговачку Школу у Подгорици

У први курс може се уписати свако, ко је свршио 4 разреда основне школе. У други курс уписују се слушаоци, који су свршили с успјехом други курс.

Уписивање врши од 5. до 15. сентембра г. Јарослав Навратил, директор Подгоричке Банке.

Предавања почињу 15. сентембра у згради овд. Државне Гимназије.

Програм Приватне Трговачке Школе у Подгорици

§ 1.

Задатак је школе, да предавањем стручних предмета пружи трговачком сталежу потребно образовање и припрема кандидате на практикантска мјеста у разним трговачким и индустријским подузећима, новчаним заводима и државној финансиској служби.

§ 2.

Приватна Трговачка Школа траје 2 године (2 курса по 10 мјесеци), а ансолвентима се издаје свједочанство о постигнутом успјеху у појединим предметима.

§ 3.

НАСТАВНИ ПЛАН:

I. курс:	II. курс:
Српски језик	Српски језик
Њемачки језик	Њемачки језик
Трговачко књиговодство	Талијански језик
Трговачка аритметика	Трговачко књиговодство и кореспонденције
	Трговачка аритметика

§ 4.

Предавања ће се вршити свакодневно од 7—9 сати у вече изузевши празнике и недјељом од 10—12 сати прије подне.

§ 5.

У Приватну Трг. Школу може се уписати свако, ко је свршио најмање 4 разреда основне школе. О примању појединих ученика рјешава управа школе са наставницима.

§ 6.

Сваки ученик дужан је платити при упису 3 перпера уписнине (само у први курс), која ће се употребити за школске потребе и полугодишњу школарину унапријед. Школарина износи годишње перпера 120·—

§ 7.

Школа стоји под врховним надзором Краљ. Министарства Просвјете и Црквенијех Послова.

Подгорица, 3. сентембра 1911. год.

Управа

Приватне Трговачке Школе.

Р. 255, бр. 22, 2.2

Штампа Кр. Ц. Државне Штампарије.

Власник и одговорни уредник **Лазар Чобељић**